

В І Д З И В

офіційного опонента на дисертацію **Сошинського Олександра Ігоревича** на тему **«Еволюція та принципи інтеграції комплексу засобів дизайну у формуванні середовища торговельних центрів»**,
представленої на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.07 – Дизайн.

Сучасний етап розвитку українського суспільства висуває нові вимоги щодо підвищення якості архітектурного середовища, його художньо – естетичних характеристик. Вирішення питань гармонізації архітектурного середовища можливий при комплексному використанні засобів дизайну, прикладного мистецтва в поєднанні з архітектурно – композиційними рішеннями на засадах універсальності підходів, міждисциплінарності.

Сучасна типологія громадських будівель представлена широким переліком видів громадських закладів, серед яких торговельні посідають важливе місце. Ці заклади як окремі споруди, так і як частини мультифункціональних комплексів є важливими об'єктами міської інфраструктури.

Дисертаційна робота Сошинського О.І. присвячена вирішенню наукової проблеми інтеграції комплексу засобів дизайну при формуванні предметно-просторового середовища торговельних центрів.

Зважаючи на вагомість центрів торгівлі в структурі міста актуальною є задача підвищення їх художньо-естетичних, композиційних якостей. Виходячи з цього, тема дисертації Сошинського О.І. на тему «Еволюція та принципи інтеграції комплексу засобів дизайну у формуванні середовища торговельних центрів» є своєчасною та **актуальною**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

дисертаційна робота, що розглядається, відповідає Постанові Кабінету Міністрів України від 20 січня 1997 р. №37 «Про першочергові заходи щодо розвитку національної системи дизайну та ергономіки і впровадження їх досягнень у промисловому комплексі, об'єктах житлової, виробничої і соціально-культурної сфер» та пов'язана із держбюджетною тематикою Харківської державної академії дизайну і мистецтв (ХДАДМ) «Методичні аспекти теорії творчості, матриці символів, атрибутів сакрального мистецтва при формуванні світоглядних понять» (№ державної реєстрації 0314U003934). Робота проводилася і відповідності з перспективним «Генеральним планом розвитку міста Харкова до 2026 року» та стратегічного розвитку м. Харкова до 2030 р.

Метою дослідження дисертаційної роботи є виявлення етапів еволюційного розвитку засобів дизайну та принципів їх інтегрованості у предметно-просторове середовище торговельних центрів.

У відповідності до поставленої в роботі мети автором сформульовано задачі дослідження, які повно охоплюють поле досліджуваної проблеми. Серед них: ретроспективний аналіз теоретичних досліджень для обґрунтування актуальності проблеми в Україні; формування темніологічної бази; типологія інтер'єру та екстер'єру торговельних центрів; дослідження композиції торгових центрів; роль комплексу засобів дизайну у процесах модернізації, реконструкції та арт-трансформацій середовища торговельних центрів; основні принципи інтеграції комплексу засобів дизайну в середовище торговельних центрів; перспективи подальших досліджень проблеми інтеграції об'єктів дизайну в архітектуру торговельних комплексів на теренах України.

Об'єктом дослідження є комплекс засобів дизайну у формуванні середовища торговельних центрів.

Предметом дослідження є принципи інтеграції комплексу засобів дизайну у формуванні предметно-просторового середовища торговельних центрів, які розглядаються в еволюційному розвитку.

Хронологічно **межі дослідження охоплюють** межі дослідження охоплюють ранній період (від виникнення і розвитку торговельних центрів) до теперішнього часу, а територіально - розвинені країні Європи, Америки, Азії.

До проведення досліджень автором залучені наукові **методи**: системно-середовищний та історико-генетичний, ретроспективний, образно-стилістичний, графічний аналіз композиційних рішень, моніторинг, експертне оцінювання, теоретичне моделювання, що стало основою для глибокого дослідження поставленої теми.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій.

Для обґрунтування наукових положень, досягнутих в роботі, автором залучені сучасні методи досліджень, достатній обсяг джерел наукової інформації з її аналізом з точки зору теми дисертації, узагальнень, класифікацій та виявлення актуальних тенденцій, проведення логічного експерименту на основі порівняльного аналізу, застосуванні синтезу і симбіозу архітектурних та дизайн – рішень.

Достовірність теоретичних, методичних та прикладних положень дисертації підтверджено ґрунтовною доказовою базою, побудованою на достатній статистичній виборці аналогів, прецедентів, авторських наукових заключень, наочності результатів.

Наукова новизна одержаних результатів, отриманих автором полягає у тому, що ним *вперше* було систематизовано формотворення будівель із торговельною функцією та інтегрованих у них об'єктів дизайну; розроблено типологію засобів дизайну у формуванні архітектурно-художнього образу середовища торговельних центрів; визначено роль комплексу засобів дизайну в процесах модернізації, реконструкції та арт-трансформацій інтер'єрів і фасадів

сучасних торговельних центрів; запропоновано різні форми симбіозу та синтезу інтеграції комплексу засобів дизайну у формуванні середовища торговельних центрів.

Крім того, автором в роботі вдосконалено зміст поняття «комплекс засобів дизайну» у формуванні предметно-просторового середовища та набуло подальшого розвитку визначення художньо-естетичних функцій засобів дизайну у вирішенні завдань організації середовища торговельних закладів.

Теоретичне значення дослідження полягає в розробці наукових положень щодо гармонізації основних характеристик об'єктів торгівлі з точки зору архітектури і дизайну.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що, запропоновані методи і підходи синтезу засобів дизайну і архітектури об'єктів торгівлі, дозволяють вирішувати актуальні проблеми підвищення естетичної якості предметно-просторово-архітектурного середовища.

Основні положення дисертації науково обґрунтовані та доведені.

Дисертація відповідає паспорту спеціальності 17.00.07 – Дизайн.

Основні результати і наукова новизна дисертаційних досліджень.

Основні результати дисертаційного дослідження Сошинського О.І. в узагальненому вигляді представлені у висновках.

Слід відзначити наукову коректність формулювання висновків, стислість і чіткість, відповідність їх текстовій частині роботи.

В першому висновку стверджується, що розв'язати поставлені задачі відносно створення предметно-просторового середовища торговельних центрів для умов України можливо на основі ретроспективного аналізу теоретичних досліджень, а також зарубіжної та вітчизняної архітектурно-дизайнерської практики з урахуванням адаптації рішень до контексту етнокультурної ідентичності.

В другому висновку висвітлено наукове обґрунтування ключового поняття дисертаційної роботи - «комплекс засобів дизайну» у предметно-просторовому середовищі підприємств торгівлі.

В третьому висновку підведено підсумок результатів проведеного історично-порівняльного аналізу формотворення торговельних об'єктів і процесів їх архітектурно-дизайнерських перетворень, дослідження еволюції архітектурних структур громадсько-торговельних просторів та торговельних будівель, видозміни засобів дизайну.

Необхідно відмітити позитивний підхід автора щодо синхронності розгляду розвитку комплексу засобів дизайну в різних країнах. Потребує уточнення термін використаний тут автором «суспільно-торговельні простори», натомість необхідно було б застосувати - «громадсько-торговельні простори».

Четвертий висновок констатує виконану класифікацію типів засобів дизайну відповідно до їх застосування в інтер'єрі або екстер'єрі торговельних центрів: світловий дизайн, колористичний дизайн, графічний дизайн, дизайн торговельного обладнання й устаткування, дизайн інженерно-механічних комунікацій, природно-ландшафтний дизайн, інтерактивний та мультисенсорний дизайн.

П'ятий висновок присвячений утвердженню композиційних прийомів формування предметно-просторового середовища торговельних центрів засобами дизайну на макроструктурному, мезоструктурному і мікроструктурному рівнях.

У шостому висновку логічно відзначена роль комплексу засобів дизайну у процесах модернізації, реконструкції та трансформацій середовища торговельних центрів.

Сьомий висновок щодо визначення ролі комплексу засобів дизайну як фактора створення іміджу торговельних центрів за способом викладення дещо переповідає текстовий матеріал дисертації.

У восьмому висновку відображено основні принципи інтеграції комплексу засобів дизайну у середовище торговельних центрів: симбіотичний принцип (симбіоз) та синтетичний принцип (синтез) з визначенням характерних засобів інтегрованість дизайну у середовище торговельних центрів, які реалізується переважно за принципами симбіозу, конгломератного та ансамблевого синтезу.

Дев'ятий висновок аргументовано стверджує про можливість перспективного розвитку основних положень дисертаційної роботи.

Оцінка наукової новизни досліджень.

Зважаючи на актуальність теми дисертаційної роботи, визначений об'єкт та предмет дослідження, перелік задач дослідження, досягнення конкретних результатів на основі застосування наукових методів та широкої джерельної бази, автором вперше досягнуто нових результатів в галузі дизайну щодо гармонізації предметно-просторово-архітектурного середовища.

Значущість дисертації для науки і практики

Теоретичне значення роботи Сошинського О.І. полягає у розробці наукової бази формування інтер'єру закладів торгівлі на основі застосування комплексу засобів дизайну. Автором розширено теоретичну базу можливостей синтезу архітектури і дизайну.

Цінність одержаних результатів з точки зору їх практичного застосування полягає у наданні можливості впровадження в практику дизайн-проекування запропонованих автором методів, підходів підвищення естетичних якостей інтер'єру та екстер'єру об'єктів торгівлі на основі сформованого комплексу дизайн – засобів.

Повнота викладу основних результатів дисертації.

Наукові положення дисертації викладено у 14 статтях: 7 опубліковані у фахових виданнях, затверджених МОН України за даною спеціальністю, 1 стаття – у науковому зарубіжному виданні, 6 – у інших наукових збірках та матеріалах міжнародних конференцій.

Апробація дисертації.

Основні положення дисертаційної роботи були достатньо висвітлені в публікаціях та на конференціях: на науково-технічних і науково-методичних конференціях ХДАДМ та ХДТУБА (2005–2007 рр.); на ХХІХ Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційний потенціал української науки – ХХІ століття»; на ХІ Міжнародній науково-практичній конференції «Kluczowe aspekty naukowej dzialalnosci – 2015» та на 11-й Міжнародній науково-практичній конференції «Настоящи изследования и развитие – 2015» (м. Софія, Болгарія). В роботі представлено акт впровадження результатів дослідження в проектну архітектурно-дизайнерську практику при створенні окремих об'єктів в м. Харкові.

Оцінка змісту дисертації.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (220 поз.), додатків (ілюстрації та таблиці – 100 ст., термінологічний словник – 13 ст., акт про впровадження результатів дослідження – 1 ст.). Загальний обсяг дисертації – 315 ст., основний текст – 180 ст.

За змістом, структурою та представленим матеріалом дана робота відповідає поняттю дисертаційної роботи в галузі мистецтвознавства.

У вступі автором дисертації логічно і доказово обґрунтована актуальність теми дослідження, представлено зв'язок роботи з науковими програмами, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, окреслено хронологічні й територіальні межі та методи дослідження, сформульовано позиції наукової новизни та задачі дослідження, охарактеризовано структуру роботи.

Необхідно відмітити, що реалізація сформульованих в дисертації задач спланована автором науково логічно, послідовно, що позитивно відобразилось на структурі дисертаційної роботи.

У першому розділі «Сучасний стан наукової думки за розв'язуваною проблемою. Понятійний апарат. Методика дослідження» достатньо широко і предметно виконано аналіз теоретичної бази досліджень з залученням наукових опублікованих матеріалів відомих авторів та практичних прикладів.

Аналіз джерельної бази проведений за такими напрямками:

- формування фундаментальних основ теорії архітектури, містобудування та теорії дизайну;
- принципи розміщення мережі закладів торгівлі в містобудівельній структурі;

- проблемні питання проектування поширених видів підприємств оптово-роздрібної торгівлі;
- питання архітектурно-дизайнерського формотворення торговельних закладів;
- формування торговельних комплексів, засобів просторової організації торговельної мережі, їх об'ємно-просторової структури та дизайну інтер'єру і реклами;
- проблема світлового дизайну та архітектурно-художніх принципів формування світло-кольорового середовища сучасного міста та інтер'єра;
- формування утилітарно-практичних, емоційно-естетичних та ергономічних характеристик інтер'єрного середовища;
- проблеми оптимізації торговельного простору;
- інноваційність архітектурно-дизайнерських концепцій формування торговельних комплексів і реконструкції торговельних об'єктів у контексті симбіозу архітектури та дизайну.

В цьому розділі обґрунтовано понятійний апарат за темою дослідження (стор. 34 – 42 дисертації), що сприяло подальшому розвитку наукового дослідження та формуванню авторської пропозиції щодо розширення понятійного апарату власне сфери дизайну.

Методична основа досліджень ґрунтується автором на основі системного підходу з логічним порівнянням та виявленням відмінностей між комплексним і системним методом досліджень (стор.42). Серед іншого автор пропонує використати порівняльно-історичний аналіз, системно-структурний аналіз, методи моніторингу, експертних оцінок, формалізації та графічного моделювання.

Матеріал розділу узагальнено в таблиці Б. 1.1., наведеної в додатку.

У другому розділі «Еволюція архітектурно-дизайнерського формоутворення об'єктів із торговельною функцією (зарубіжний та вітчизняний досвід)» автором детально виконано порівняльно-історичний аналіз, виявлено генезис і закономірності розвитку інтеграції комплексу засобів дизайну в предметно-просторове середовище торговельних центрів. Досліджено історичні прототипи суспільно-торговельних комплексів, розглянуто генезу об'ємно-планувальної структури торговельних комплексів, а також представлено ретроспективний аналіз архітектурно-дизайнерської практики формування торговельних комплексів.

В подальшому автором простежено вплив американського досвіду створення торговельних центрів на практику будівництва регіональних позаміських центрів у Західній Європі, а також було проаналізовано вітчизняний досвід розвитку проектних концепцій та архітектурних типів торговельних будівель в період 1920–1990 рр.

В другому розділі розглянуто також комплекс засобів дизайну у формотворенні сучасних торговельних центрів, де визначені періоди

еволюційного розвитку комплексу засобів дизайну у формуванні середовища об'єктів з торговельною функцією співвідносяться з основними етапами містобудівельного розвитку та сфери дизайнерської діяльності.

У третьому розділі викладені концепції симбіозу та синтезу як принципи інтеграції комплексу засобів дизайну у формуванні середовища торговельних центрів. На основі матеріалів попередніх розділів приведено результати обстеження торговельних центрів, систематизовано композиційно-художні прийоми застосування засобів дизайну в предметно-просторовому середовищі торговельних центрів, запропонована типологія засобів дизайну в системі інтер'єру та екстер'єру сучасних торговельних центрів: дизайн інженерно-механічних комунікацій; дизайн торговельного обладнання й устаткування; світловий; колористичний дизайн; графічний дизайн; мультисенсорний; інтерактивний та ландшафтний дизайн.

Заслуговує на увагу досліджені автором фактори, що визначають склад, локалізацію, утилітарні, соціальні й естетичні функції засобів дизайну, які є основними художніми чинниками взаємозв'язку в архітектурі торговельного центру між простором та його матеріальною оболонкою, а також визначено функції засобів дизайну у формуванні проектно-художнього образу торговельних центрів на ієрархічних рівнях: макроструктурному, мезоструктурному та мікроструктурному.

В третьому розділі достатньо професійно викладені композиційні прийоми застосування засобів дизайну в системі інтер'єру та екстер'єру сучасних торговельних центрів, які були систематизовані відповідно до задач формування предметно – просторового середовища в попередньому матеріалі.

Третій розділ дисертаційного дослідження завершується підсумковим матеріалом щодо принципів інтеграції комплексу засобів дизайну з середовищем супермаркетів та торговельних центрів міст України на основі аналізу існуючих торгових закладів. Автором виявлено різновиди синтезу, які застосовуються у формотворенні середовища торговельних центрів: конгломератний; ансамблевий; органічний.

Необхідно відмітити, що текстовий матеріал достатньо ілюстрований, що сприяє розкриттю змісту роботи.

Структура представлення додатків, їх кількість.

В роботі представлено додатки на 100 сторінках, в яких наведені схеми та ілюстративні таблиці, термінологічний словник на 13 сторінках, акт про впровадження результатів дослідження.

Оформлення дисертації. Вивчення дисертації дає підстави стверджувати, що робота відповідає вимогам МОН України до оформлення робіт на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Дисертація є завершеною науковою роботою,

матеріал якої викладено логічно та послідовно. Якість оформлення дисертації відповідає високому рівню. Дисертаційна робота викладена професійною мовою, логічно та грамотно, з достатнім використанням літературних джерел.

Зауваження до змісту й оформлення дисертаційної роботи.

Підтверджуючи, що, представлена до розгляду дисертаційна робота Сошинського О.І., є оригінальним науковим дослідженням, де особисто автором досягнуто нових наукових результатів, що мають теоретичне та прикладне значення в сфері дизайну, одночасно можна зробити деякі зауваження:

1. Зважаючи на велику кількість фактологічного матеріалу, залученого автором до дослідження за темою дисертації, доцільно було б, крім класифікації принципів і методів, представити **моделі** інтегрованих архітектурно – дизайнерських рішень торгових закладів.

2. На наш погляд, автору необхідно було б запропонувати композиційні варіанти комплексних засобів дизайну, включаючи сюжетні композиції, за розробленими автором сценаріями.

3. Автором логічно приділено увагу містобудівному зв'язку об'єктів торгівлі з оточуючим середовищем (стор. 36). Відповідно необхідно було б пропорційно посилити аналіз ступеню впливу комплексу дизайн-засобів на формування архітектурного середовища в цілому.

4. В дисертаційній роботі було достатньо глибоко досліджено еволюцію дизайн-засобів формування середовища торговельних закладів. При цьому доцільно було б прослідкувати еволюцію, трансформацію кожного з них як монотипу.

5. В загальному достатньому ілюстративному матеріалі дисертації можна було б збільшити кількість формалізованих схем, таблиць за рахунок зменшення кількості фотоматеріалів. На наш погляд, таблиця Б 1.1. потребує уточнення щодо відповідності загальних положень етапів дослідження та їх складових. Так, наприклад, чому до теоретичних досліджень віднесено практичне впровадження? Крім того, в таблиці Б. 2.1. допущено повтор інформації.

6. Зважаючи на вагомість і актуальність результатів дослідження їх впровадження в практику проектних бюро необхідно було б значно розширити.

7. Матеріал дисертації щодо перспектив розвитку досліджуваної теми необхідно було б розвинути більш детально, зважаючи на можливі, за словами автора, зміни форми торговельного обслуговування, зокрема, поширенню інтернет – торгівлі.

Слід зазначити, що наведені вище зауваження та пропозиції не знижують загального теоретичного значення та практичної цінності дисертаційної роботи, виконаної Сошинським О.І.

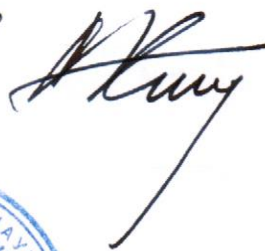
Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації.
Автореферат розіслано своєчасно.

Висновок про відповідність дисертації вимогам МОН України.

В цілому, подана до захисту дисертація Сошинського Олександра Ігоревича є завершеною науковою роботою, в якій обґрунтована і вирішена наукова задача щодо формування середовища торговельних центрів на основі комплексу засобів дизайну. Представлені в роботі результати досягнуті особисто автором з використанням сучасного апарату досліджень, які мають перспективу розвитку.

Враховуючи викладене вище, вважаю, що дисертаційна робота Сошинського Олександра Ігоревича на тему «Еволюція та принципи інтеграції комплексу засобів дизайну у формуванні середовища торговельних центрів» задовольняє вимогам до кандидатських дисертацій, п. 9 «Положення про порядок присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» МОН України, а її автор Сошинський О.І. заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.07 – Дизайн.

Доктор технічних наук із спеціальності
05.01.03 «Технічна естетика», професор,
заслужений працівник освіти України,
декан архітектурного факультету КНУБА,
завідувач кафедри рисунку і живопису

О.В. Кащенко

Підпис Кащенко О. В. засвідчую

Секретар Вченої ради КНУБА

О.С. Петренко